

तंनिर्गुणमचित्यंमनोतीतंज्ञात्वासाक्षात्कृत्यचतुष्टयंभावसूक्ष्मंविचरेत् भावस्यसत्तामात्रस्यसूक्ष्मंसूक्ष्मरूपभूतंचतुष्टयमनिरुद्धप्रद्युम्नसंकर्षणवासुदेवापरपर्यायमधिदैवंविराट्सूत्रांतर्यामिशुद्धब्रह्मरूपमध्यात्मं विश्वेतैजसप्राज्ञतुरीयसंज्ञमवस्थाचतुष्टयंयःसंचरेत् स्थूलसूक्ष्मप्रविलापनक्रमेणयोनित्यंसमाधिमनुतिष्ठेदित्यर्थः तस्यलक्षणंसमुन्नद्धःअत्यंतशांतः सएवपरमंपुरुषंगच्छेन्नान्यइत्यर्थः॥ १२॥ एवंयोगमार्गेण केचित्त्योगाः अपरेसांख्याःआत्मानंप्रत्यंचमेकात्मानंब्रह्माभिन्नमिच्छन्ति ॥ १३॥ पक्षद्वयेपिपरमात्मशब्दार्थमाहसार्धेन तत्रेति॥ १४॥ आत्मशब्दार्थमाह कर्मेति ॥ १५॥ सप्तदशकेनराशिनालिङ्गशरीरेणसः सोपाधिरात्माजीवः सचकर्मभेदाद्देवतिर्यगादिभावमापन्नोबहुविधइत्याह एवमिति एवमौपाधिकेपुरुषबहुत्वेसतियेस्यतएवपुं बहुत्वंप्राहुर्निरीश्वरसांख्यादयस्तेभ्रांताइत्यर्थः ॥ १६॥ एवंबहवःपुरुषाराजन्तुता होएकएवचेत्यस्यप्रशस्योत्तरंसिद्धातेपुरुषैक्यमुक्तं संप्रतिब्रह्मविद्यासमाप्तौमंगलार्थंतदेवानुसंधानोभोक्ताभोग्यंप्रेरितारंचमत्वासर्वप्रोक्तंत्रिविधंब्रह्ममेतदितिश्रुतेरर्थभोक्तृभोग्ययोर्ब्रह्माभेदंदर्शयति यत्तदि

अचित्यंचापितंज्ञात्वाभावसूक्ष्मंचतुष्टयं ॥ विचरेद्योऽसमुन्नद्धःसगच्छेत्युरुषंशुभं ॥ १२ ॥ एवंहिपरमात्मानंकेचिदिच्छन्तिपण्डिताः ॥ एकात्मानंतथात्मानम परेज्ञानचितकाः ॥ १३ ॥ तत्रयःपरमात्माहिसनित्यंनिर्गुणःस्मृतः ॥ सहिनारायणोज्ञेयःसर्वात्मापुरुषोहिसः ॥ १४ ॥ नलिप्यतेफलैश्चापिपद्मपत्रमिवांभ सा ॥ कर्मात्मात्वपरोयोसौमोक्षबंधैःसयुज्यते ॥ १५ ॥ ससप्तदशकेनापिराशिनायुज्यतेचसः ॥ एवंबहुविधःप्रोक्तःपुरुषस्तेयथाक्रमं ॥ १६ ॥ यत्तत्कृत्स्नंलोकतं त्रस्यधामवेद्यंपरंबोधनीयःसबोद्धा ॥ मंतामंतव्यंप्राशिताप्राशनीयंघ्राताघ्रेयंस्पर्शितास्पर्शनीयं ॥ १७ ॥ द्रष्टाद्रष्टव्यंश्राविताश्रावणीयंज्ञाताज्ञेयंसगुणंनि गुणंच ॥ यद्वैप्रोक्तंतातसम्यक्प्रधानंनित्यंचैतच्छाश्वतंचाव्ययंच ॥ १८ ॥ यद्वैसूतेधातुराद्यंविधानंतद्वैविप्राःप्रवदंतेनिरुद्धं ॥ यद्वैलोकेवैदिकंकर्मसाधुआशीर्यु क्तंतद्धितस्यैवभाव्यं ॥ १९ ॥ देवाःसर्वेमुनयःसाधुशांतास्तंप्राग्भवंशेयज्ञभागंभजते ॥ अहंब्रह्माआद्यईशःप्रजानांतस्माज्जातस्त्वंचमत्तःप्रसूतः ॥ २० ॥

त्यादिना धामप्रकाशकंचिज्ज्योतिः तदेवपरंबेद्यंतदेवचबोद्धायायंबोद्धाजीवःसएवबोधनीयईश्वरइत्यर्थः यथोक्तंयद्वैः अन्वेष्टव्यात्मविज्ञानात्माकप्रमातृत्वमात्मनः अन्विष्टःस्यात्प्रमातैवपाप्मदोषादिवर्जित इति नकेवलंआत्मनएवमंतृमंतव्यत्वादिकंपितुर्घ्रेयत्वादिकमपितस्यैवेत्याह घ्रातेत्यादिना ॥ १७ ॥ किंबहुनायत्प्रधानंअनात्मत्वेनप्रसिद्धंघ्रेयादीनामुपादानंतदपिआत्मैवेत्याह यद्वैप्रोक्तमिति यत्प्रधानमि तिप्रोक्तंयदपिधातुःआद्यंविधानंमहत्तत्त्वंसूतेतदपिएतदेवेत्यन्वयः एतदेवविशिनष्टि नित्यंध्वंसहीनं अतएवशाश्वतंअनादि अव्ययंपरिणामि परिणामिनोहिविकारवत्त्वादाद्यंतवत्त्वंप्रधानस्ययुज्यतेनत्वता दशस्यपुरुषस्य ॥ १८ ॥ तदेवंपरेषांमहत्तत्त्वेनाभिमतं विप्राःपूर्णज्ञानाब्राह्मणाअनिरुद्धमहंकाराख्यमाहुः अयमेववैदिककर्मणामधिष्ठात्रीदेवतेत्याह यद्वैलोकेइति आशीर्युक्तंकाम्यंतस्यैवतादर्थ्यैवभाव्यं चितनीयं अनेनाग्निहोत्रेणअनिरुद्धात्मावासुदेवःप्रीयतामितिकर्मावसरेऽनुसंधानंकर्तव्यमित्यर्थः ॥ १९ ॥ इदमेवसदाचारप्रदर्शनेनद्रढयति देवाइत्यादिना ॥ २० ॥